

Верховний
Суд

Ефективність судового контролю за здійсненням дискреційних повноважень

Коваленко Наталія Володимирівна
суддя Верховного Суду
доктор юридичних наук, доцент

Конституція України/Кодекс адміністративного судочинства України

- В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

до елементів верховенства права віднесено, серед іншого, юридичну визначеність та **заборону свавілля**

- Завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Рекомендації Ради Європи від 11 березня 1980р. № R (80)2
«Щодо здійснення дискреційних повноважень
адміністративними органами»

- акт, прийнятий в ході здійснення дискреційних повноважень, підлягає контролю відносно його законності з боку суду або іншого незалежного органу

Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки

- 31. Дієвістю є прийняття якісних рішень упродовж розумного строку після справедливого розгляду справ.
- Судді зобов'язані забезпечувати ефективне управління справами, за які вони несуть відповідальність, включаючи виконання рішень, які входять до їх юрисдикції.

Дискреційне повноваження (Постанова КАС ВС від 18.07.2018 у справі №826/3520/15)

- Дискреційне повноваження може полягати у виборі діяти, чи не діяти, а якщо діяти, то у виборі варіанту рішення чи дії серед варіантів, що прямо або опосередковано закріплені у законі. Такий вибір здійснюється без необхідності узгодження варіанту
- «... орган влади, використовуючи дискреційні повноваження, зобов'язаний повно і правильно оцінювати обставини, наявні у справі факти та правильно застосовувати до встановлених фактів чинні правові норми, не допускаючи при цьому зловживання владою у процесі прийняття відповідного рішення...
- ... спосіб відновлення порушеного права має бути ефективним ..., а у випадку невиконання, або неналежного виконання рішення не виникала б необхідність повторного звернення до суду, а здійснювалося примусове виконання рішення»

Суд вирішує питання наявності дискреційного повноваження

- Справа № 818/1976/17 – «дискреційними є повноваження суб'єкта владних повноважень обирати у конкретній ситуації між альтернативами, кожна з яких є правомірною. Прикладом таких повноважень є повноваження, які закріплені у законодавстві із застосуванням слова "може".
- Натомість, у даній справі, відповідач помилково вважає свої повноваження дискреційними. Відповідач не наділений повноваженнями за конкретних фактичних обставин діяти не за законом, а на власний розсуд, зокрема, затвердити проект землеустрою, або ні. Безперечно, правомірним у даному випадку є лише один варіант поведінки, залежно від фактичних обставин.
- Отже, повноваження відповідача у спірних правовідносинах не є дискреційними.

Приклади наявності дискреційних повноважень

- Постанова Верховного Суду від 25 квітня 2018 року -наявний висновок про те, що повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККС) стосовно кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді є дискреційними та належать до виключної компетенції ВККС « жоден орган, у тому числі й суд, не може втручатися у здійснення суб'єктом владних повноважень своєї компетенції. Відтак, суд не може вийти за межі судового контролю та «змусити» ВККС прийняти позитивне рішення щодо оцінювання кандидата у судді.»
- Постанова Великої Палати Верховного Суду від 6 червня 2018 року /<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74838806/>.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

- (1) реальний захист прав
- (2) мінімальні/оптимальні затрати часу
- (3) мінімальні витрати грошей

РЕАЛЬНІСТЬ ЗАХИСТУ

- (1) Якість судового рішення
 - (2) Негайне добровільне виконання
 - (3) Швидке примусове виконання
-
- ВИКОНАННЯ – головне!
 - Виконання – частина судового провадження (ст. 6 Конвенції)

СПОСОБИ ЗАХИСТУ (ст. 5)

- 1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень;
- 2) визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень;
- 3) визнання дій СВП протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій;
- 4) визнання бездіяльності СВП протиправною та зобов'язання вчинити певні дії;
- 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) СВП;
- 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1-4 цієї частини та стягнення з відповідача – СВП коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю.

СПОСОБИ ЗАХИСТУ – невичерпні

- Захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до суду, може здійснюватися судом також в інший спосіб, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

«Не суперечить закону»

- 1) Пряма заборона
- 2) Виключна компетенція певного органу
- 3) Дискреційні повноваження
- 4) Порушення прав інших осіб

ОБОВ'ЯЗКОВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ

- 3. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд у межах повноважень, наданих йому законом.
- 4. Невиконання судових рішень має наслідком юридичну відповідальність, установлену законом.
- 5. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.
- (ст.13 ЗУ «Про судоустрій та статус суддів»)

СУДОВІ «СТИМУЛИ»

- (1) Окрема ухвала (ст. 249 КАС України)
справа № 822/1832/18
- (2) Судовий контроль (ст. 382 КАС України)
Справа № 2340/2921/18

ЗАХОДИ ЗАГАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

- Зміна адміністративної практики
- Зміна законодавства
- Моніторинг дотримання висновку ВС
- Персональна відповідальність
- Публічне реагування

Верховний
Суд

Дякую за увагу!